

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **D.**, so sídlom v Š., zastúpenej spoločnosťou **S.**, so sídlom v B., proti odporcom **1/ Mestská časť Bratislava – Staré Mesto**, so sídlom v Bratislave, Vajanského nábrežie č. 3, **2/ Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava**, so sídlom v Bratislave, Primaciálne námestie č. 1, **o určenie trvania nájmu a iné**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 C 242/2005, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. januára 2012 sp. zn. 9 Co 34/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Odporcom 1/, 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Navrhovateľka sa podaným návrhom (po pripustení zmeny) domáhala rozhodnutia, ktorým by súd uložil odporcom na vlastné náklady uviesť predmet nájmu – nebytové priestory A., nachádzajúce sa v katastrálnom území B. a v katastri nehnuteľností vedené ako parcely č. X. zastavaná plocha, X., o celkovej výmere X. m², v zmysle Zmluvy č. X., do pôvodného zdokumentovaného stavu v akom bol pred 24. augustom 2005 a zároveň im zakázal vykonať úkony, ktoré navrhovateľke znemožnia, prípadne obmedzia možnosť ďalšieho nerušeného užívania predmetu nájmu a to do 3 dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku.

Okresný súd Bratislava I uznesením z 28. októbra 2011 č.k. 22 C 242/2005-359 zamietol návrh navrhovateľky na ustanovenie právneho zástupcu podľa § 30 O.s.p., pretože nespĺňa predpoklady pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. Poukázal na to, že navrhovateľkou je obchodná spoločnosť, ktorá bola založená za účelom podnikania. Uviedol, že podnikanie je nevyhnutné chápať ako činnosť, pri ktorej podnikateľ

(obchodná spoločnosť) podstupuje riziko, že jeho úsilie môže byť zavŕšené dosiahnutím zisku, avšak môže skončiť aj stratou. Na základe toho súd prvého stupňa dospel k záveru, že okolnosť, že podnikateľ (obchodná spoločnosť) nedosahuje pri svojej podnikateľskej činnosti zisk a v dôsledku neúspešného podnikania v minulosti sa dostal do nepriaznivej finančnej situácie v súčasnosti, nemôže byť dôvodom pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Pomery navrhovateľky ako právnickej osoby by odôvodňovali jej oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by sa dostala do ťaživej finančnej situácie z dôvodov, ktoré by neboli v príčinnej súvislosti s jej podnikaním, pričom navrhovateľka existenciu takýchto dôvodov v konaní pred súdom prvého stupňa nepreukázala.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 31. januára 2012 sp. zn. 9 Co 34/2012 navrhovateľkou napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Uviedol, že súd prvého stupňa správne pred rozhodnutím o žiadosti navrhovateľky o ustanovenie zástupcu z radov advokátov podľa ustanovenia § 30 O.s.p. skúmal predpoklady navrhovateľky pre oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v zmysle § 138 O.s.p. Skutočnosť, že navrhovateľka ako podnikateľka nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešná, prišla o majetok a nedosahuje zisk, nie je dôvodom na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie. Navrhla rozhodnutie odvolacieho a prvostupňového súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p. a § 237f O.s.p. Vadu v zmysle § 237f O.s.p. videla v tom, že navrhovateľka nebola zastúpená advokátom a osoba konajúca v jej mene nemala právnické vzdelanie, preto poučovaciu povinnosť súdu citáciou ustanovenia § 120 ods. 4 O.s.p. považuje za nedostatočnú. Pokiaľ navrhovateľka tvrdila v konaní rozhodné skutočnosti o svojich majetkových pomeroch, no nesplnila si dôkaznú povinnosť vo vzťahu k týmto tvrdeniam, bol súd povinný riadne poučiť navrhovateľku o dôkaznej povinnosti.

Odporcovia 1/, 2/ navrhli dovolanie navrhovateľky odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je podľa § 239 ods. 1 O.s.p. prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdneho dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm.c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm.c/ O.s.p. V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovoláním je v danom prípade napadnuté potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky niektorého z uvedených uznesení, preto je dovolanie proti nemu podľa § 239 ods. 1, 2 O.s.p. neprípustné.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú § 237 O.s.p. (či to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolateľka vady konania podľa § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a ich existenciu nezistil ani odvolací súd.

Vzhľadom na dovolateľkou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci jej súdom bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu právna úprava priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde z dôvodu, že súdy pri prejednaní a rozhodovaní veci postupovali v súlade s právnymi predpismi a navrhovateľke neznemožnili uplatniť procesné práva priznané jej právnym poriadkom na zabezpečenie jej práv a oprávnených záujmov.

Navrhovateľka v súvislosti s tvrdením vady konania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. namietala, že okresný súd ju v danej veci riadne nepoučil v zmysle ustanovenia § 120 ods. 4 O.s.p.

Podľa § 152 ods. 1 O.s.p. rozsudkom súd rozhoduje o veci samej. Zákon ustanovuje, kedy súd rozhoduje vo veci samej uznesením.

Podľa § 167 ods. 1 veta prvá O.s.p. ak zákon neustanovuje inak, rozhoduje súd uznesením.

Klasifikácia súdnych rozhodnutí predstavuje zložitú teoretickú otázku, avšak s výraznými praktickými konotáciami. V praxi sa často delia rozhodnutia na meritórne a procesné. Meritórne rozhodnutie je rozhodnutie vo veci samej. Pod pojmom vec sama treba rozumieť predmet konania vyjadrený buď v žalobnom petite alebo vo výroku uznesenia, ktorý vydáva súd podľa § 81 ods. 3 O.s.p. (začatie konania bez návrhu).

Podľa ustanovenia § 120 ods. 1 O.s.p. účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov budú vykonané. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Podľa ustanovenia § 120 ods. 4 O.s.p. súd je povinný okrem vecí podľa odseku 2 poučiť účastníkov, že všetky dôkazy musia predložiť alebo označiť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa končí dokazovanie a vo veciach, v ktorých sa nariaďuje pojednávanie (§ 115a) najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy a skutočnosti predložené a označené neskôr súd neprihliada. Skutočnosti a dôkazy uplatnené neskôr sú odvolacím dôvodom len za podmienok uvedených v § 205a.

V prejednávanej veci súd rozhodol o zamietnutí návrhu navrhovateľky na ustanovenie zástupcu podľa § 30 O.s.p., čo nie je rozhodovaním vo veci samej.

Ustanovenie § 120 ods. 4 O.s.p. nemožno na danú vec aplikovať, preto dovolateľkou namietané nesplnenie riadnej poučovacej povinnosti podľa uvedeného zákonného ustanovenia nie je odňatím možnosti dovolateľke konať pred súdom.

Dovolací súd podotýka, že aj v prípade meritórneho rozhodnutia vo veci, samotné nepoučenie účastníka konania podľa § 120 ods. 4 O.s.p. neznamená odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom. Samotná okolnosť nepoučenia účastníka podľa uvedeného zákonného ustanovenia sa prejaví len v tom smere, že takto nepoučený účastník má možnosť uplatniť odvolací dôvod podľa § 205 písm.e/ O.s.p. založené na skutočnostiach alebo iných dôkazoch, ktoré doteraz neboli uplatnené (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 8/2012).

Pre úplnosť dovolací súd uvádza, že prvostupňový súd poučil účastníka konania v zmysle ustanovení § 120 ods. 2, 4 O.s.p., napr. v predvolaní na pojednávanie z 20. júla 2011 (č.l. 281).

Dovolací súd však skúmal ďalej, či iným postupom súdu nedošlo vo veci k procesnej vade uvedenej v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) a to, či odvolací súd rozhodol vo veci, ktorá patrila do právomoci súdov a teda či tu nedošlo k vade podľa ustanovenia § 237 písm.a/ O.s.p.

Súd prvého stupňa rozhodol o návrhu navrhovateľky na ustanovenie právneho zástupcu uznesením z 28. októbra 2011 za účinnosti O.s.p., v ktorého § 30 bolo ustanovené, že účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci alebo advokáta zapísaného v zozname podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné za ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučil.

Po zamietnutí návrhu navrhovateľky na ustanovenie právneho zástupcu odvolací súd rozhodol o odvolaní navrhovateľky proti tomuto rozhodnutiu uznesením z 31. januára 2012 za situácie, keď po novelizácii O.s.p. zákonom č. 332/2011 Z.z., zákonom č. 348/2011 Z.z. a zákonom č. 388/2011 Z.z. ustanovenie § 30 O.s.p. znelo : „Účastníka, ktorý požiada o ustanovenie advokáta a u ktorého sú predpoklady, aby bol oslobodený od súdnych poplatkov, súd odkáže na Centrum právnej pomoci. O tejto možnosti súd účastníka poučí.“

Účelom zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (v znení účinnom od 1. januára 2012) je podľa ustanovenia § 1 vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, v azylových veciach alebo v konaní o administratívnom vyhostení podľa osobitného predpisu a prispieť k predchádzaniu vzniku právnych sporov. Taktiež aj v znení účinnom do 31. decembra 2012 bolo účelom uvedeného zákona vytvorenie systému poskytovania právnej pomoci a zabezpečenie jej poskytovania v rozsahu ustanovenej týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemohli využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv a v azylových veciach.

Z ustanovenia § 3 ods. 1, 2, 3, 4 zákona č. 327/2005 Z.z. vyplýva, že tento zákon sa vzťahuje na poskytovanie právnej pomoci

a/ v občianskoprávných veciach, v obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v konaní pred súdom v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „vnútroštátne spory“),

b/ v cezhraničných sporoch v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach a v rodinnoprávných veciach a

c/ v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení a v týchto veciach aj v konaní pred súdom v správnom súdnictve a v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.

Za podmienok ustanovených týmto zákonom sa právna pomoc vo vnútroštátnych sporoch poskytuje všetkým fyzickým osobám; v cezhraničných sporoch iba fyzickým osobám, ktoré majú bydlisko alebo obvyklý pobyt na území členského štátu. V azylových

veciach sa právna pomoc podľa tohto zákona poskytuje fyzickým osobám, ktorým vzniklo právo na poskytnutie právnej pomoci v azylovej veci podľa § 24a. V konaní o administratívnom vyhostení sa právna pomoc poskytuje fyzickým osobám za podmienok ustanovených v § 24c.

Za podmienok uvedených v medzinárodnej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe vzájomnosti vyhlásenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) podľa osobitného predpisu^{1a)} sa na účely konania na súde Slovenskej republiky poskytuje právna pomoc podľa tohto zákona aj občanovi zmluvnej strany medzinárodnej zmluvy alebo osobe, ktorá má na území zmluvnej strany obvyklý pobyt, alebo osobe, ak predmet konania na súde Slovenskej republiky priamo súvisí s prechádzajúcim obvyklým pobytom osoby na území Slovenskej republiky. Týmto zákonom nie je dotknuté poskytovanie právnych služieb podľa osobitného predpisu^{1aa)}.

Systematickým výkladom O.s.p. a zákona č. 327/2005 Z.z. dovolací súd dospel k záveru, že napriek ustanoveniu § 30 O.s.p., podľa ktorého účastníka (každého, t.j. aj právnickú osobu), ak by požiadal o ustanovenie advokáta a u ktorého sú predpoklady oslobodenia od súdnych poplatkov, súd odkáže na Centrum právnej pomoci, táto inštitúcia však nemá možnosť v znení zákona č. 327/2005 Z.z. ustanoviť právnickej osobe zástupcu z radov advokátov a v konečnom dôsledku by túto možnosť nemali ani súdy.

Zásada rovnosti postavenia účastníkov v civilnom procese je zakotvená v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý stanovuje, že všetci účastníci sú si v konaní rovní, obdobne v čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Zásada rovnosti sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje súd. Účastníci konania musia stáť pred súdom v rovnakom postavení. Na realizáciu tejto zásady sa ukladá súdu povinnosť, aby obom stranám sporu zaistil rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv (§ 18 O.s.p.). Obdobne chápe zásadu rovnosti strán Európsky súd pre ľudské práva. Zásada rovnosti účastníkov konania je aj interpretačným pravidlom – všetky ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku musia byť vykladané v súlade s ním.

Podľa ustanovenia § 104 ods. 1 O.s.p. ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má

predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu zostávajú pritom zachované.

V prípade nedostatku súdnej právomoci je súd povinný vždy skúmať, do právomoci ktorého orgánu nejustičného orgánu, konkrétna vec patrí. Ak sa súdu nepodarí zistiť orgán nejustičného charakteru, do právomoci ktorého vec patrí, platí ústavnoprávna nevyvrátiteľná domnienka, že vec patrí do právomoci súdov. Z hľadiska ústavnej del'by moci platí, že neexistencia orgánu, do ktorého právomoci určitá právna vec pozitívne patrí, nemôže byť účastníkovi právnych vzťahov na ťarchu. Ak teda v konkrétnej situácii neexistuje právna úprava hmotného práva o tom, komu patrí takáto vec do právomoci (ako je tomu v prejednávanej veci), z hľadiska ústavného princípu zákazu odopretia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*) vyplýva, že v takýchto prípadoch bude decíznou právomocou rozhodnúť vec disponovať súd.

O takýto prípad ide v prejednávanej právnej veci. Neexistencia orgánu, ktorý by ustanovil právnickej osobe zástupcu z radov advokátov v zmysle ustanovenia § 30 O.s.p. nemôže byť na ťarchu tejto právnickej osoby a teda rozhodovanie o tejto otázke veci v zmysle vyššie uvedených zákonných ustanovení a ústavných princíпов patrí do právomoci súdov.

Ak teda odvolací súd rozhodol o odvolaní navrhovateľky proti uzneseniu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na ustanovenie zástupcu podľa § 30 O.s.p. po 1. januári 2012, išlo o vec, ktorá patrila do právomoci súdov a jeho konanie nie je zaťažené vadou podľa ustanovenia § 237 písm.a/ O.s.p.

Pretože prípustnosť dovolania navrhovateľky nemožno vyvodit' z ustanovenia § 239 O.s.p. ani z § 237 O.s.p., odmietol Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie v súlade s ustanovením § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný. Pritom riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešným odporcom vzniklo právo na náhradu trov konania voči navrhovateľke, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd im však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo nepodali návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. októbra 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová